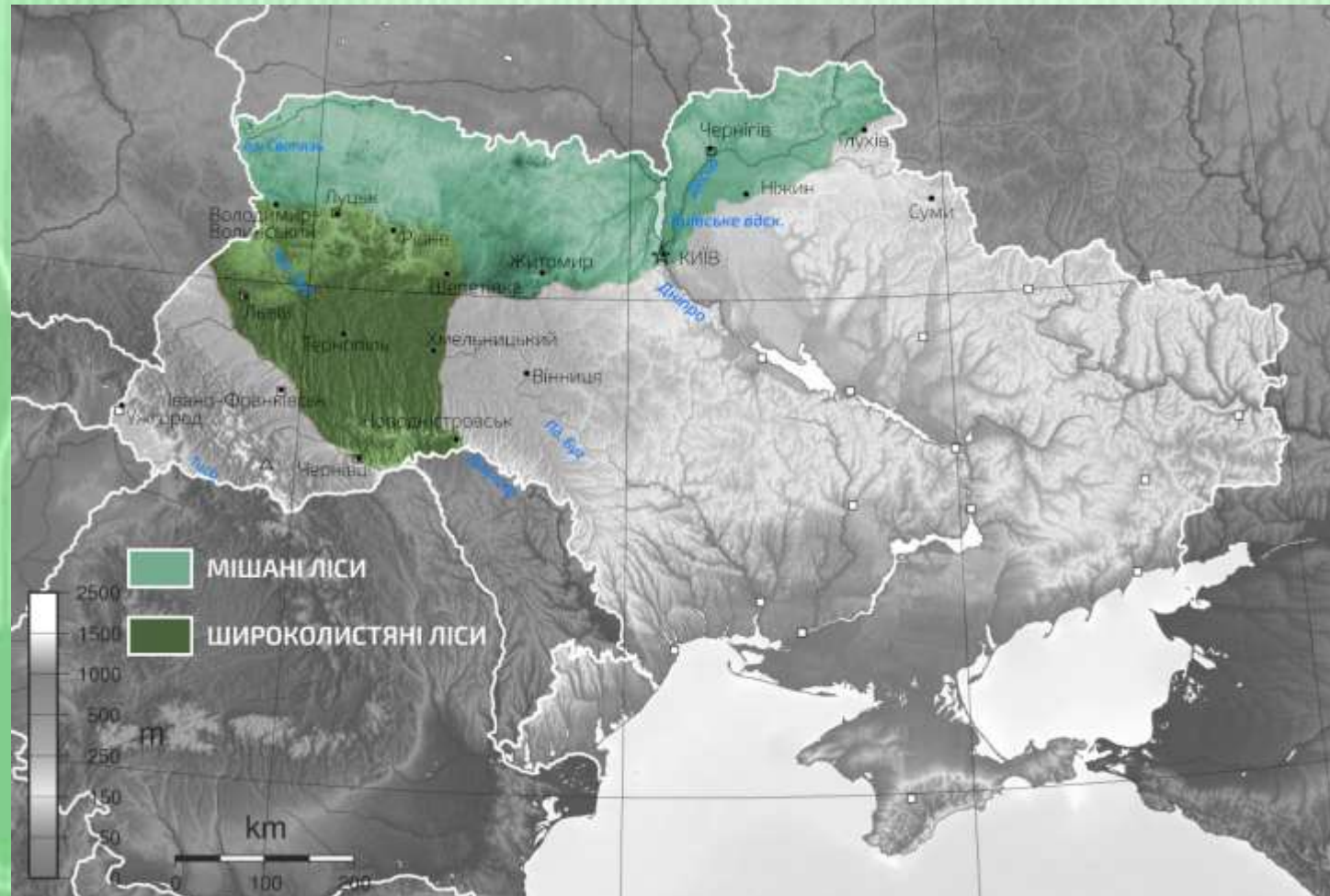

Природні зони України

Зони мішаних і широколистяних лісів

Мета: ознайомити учнів з фізико-географічним положенням та межами природної зони мішаних і широколистяних лісів, показати залежність фізико-географічних процесів від кліматичних та ґрунтових умов території, удосконалити навички самостійної роботи, розвивати інтерес до знань, сприяти вихованню бережливого ставлення до навколишнього середовища.

Обладнання: мультимедійна презентація, підручник, карти атласу.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу

Хід уроку

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань, стор 3

III. Мотивація навчальної діяльності, стор 4

IV. Вивчення нового матеріалу, стор 5- 24

V. Узагальнення, стор 25

Домашнє завдання, стор 26

Пригадайте

- особливості рельєфу Поліської низовини

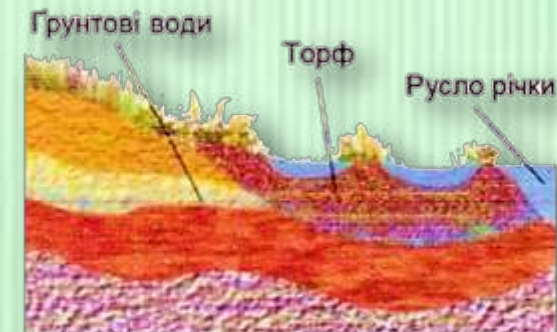
- особливості клімату північної частини України

- Її поверхня перерізана численними річковими долинами
- Де-не-де рівнинність поверхні порушують окремі підвищення.
- Це виступи твердих кристалічних гірських порід Українського щита

- особливості природи низинних боліт

Низинні болота характерні для долин річок

Живляться ґрунтовими водами

«Українське Полісся»

Перегляд відео:

<https://www.youtube.com/watch?v=EozJCpsLGQ0>

**Поліссям називають низинні території,
сформовані в районах
поширення наносів водних потоків та талих
льодових вод після
материкового зледеніння Європи.**

Типовий план характеристики природної зони

1. Географічне положення
2. Особливості рельєфу
3. Кліматичні умови (температури найбільш теплого і холодного місяців, кількість і режим випадання опадів, коефіцієнт зволоження)
4. Внутрішні води
5. Ґрунтовий покрив
6. Рослинність
7. Тваринний світ
8. Природоохоронні території

Географічне положення

- Ліси розташовані на півночі та заході рівнинної частини України
- Вони займають близько 24 % території країни

- У їх межах розрізняють зони
 - мішаних (17 % площі)
 - широколистих лісів (7 % площі)

Мішані ліси

- у нас часто називають **Українським Поліссям**
- простяглися **із заходу на схід майже на 750 км** і займають **близько 17% території України**
- **південну межу** визначають за умовною лінією, що проходить поблизу міст **Володимира-Волинського – Луцька – Житомира – Києва – Ніжина – Кролівця – Глухова**

Широколистяні ліси

- займають західну частину України від Українських Карпат на схід до лінії Шепетівка – Хмельницький – Новодністровськ
- займають близько 7% території України

Особливості рельєфу, тектонічної та геологічної будови

- Українське Полісся займає
 - Поліську низовину
 - частину Придніпровської низовини
 - Волинської височини
- поверхня хвилясто-горбиста
- переважаючі висоти 120—200 м
- серед низовин чітко виділяється Словечансько-Овруцький кряж

- **Широколисті ліси вкривають височини —**

- **Волинську**
- **Розточчя**
- **Гологоро-Кременецький кряж**
- **Подільську**
- **Хотинську**

- у центральній частині Полісся відомі **виступи кристалічного фундаменту Українського щита**
- там, де кристалічного фундаменту дісталися притоки **Прип'яті**, утворилися неглибокі **каньйони**
- у **Волинському Поліссі**, де фундамент **перекритий вапняками й мергелями**, виникли **карстові провалля**
- → утворилися **Шацькі озера**

- **Подільська височина** складена вапняками, мергелями, пісковиками та сланцями
- **розвинений підземний карст**
- → **формування печер**
- **найбільша серед них — печера Оптимістична (Тернопільська обл.)**

Клімат

- Мішані й широколистяні ліси досить вибагливі до кліматичних умов
- потрібні **невеликі річні коливання температури** (без сильних морозів і спеки) та **значна кількість опадів** (через листя вони втрачають велику кількість вологи)
- **атлантико-континентальна** кліматична область **помірно-континентального клімату**
- характерне відносно **тепле вологе літо** і **прохолодна хмарна зима** з відлигами

Атлантичний океан

- **Середні температури змінюються $3x \rightarrow Cx$**
 - **$t_{\text{січня}} = -4 \dots -7^{\circ}\text{C}$**
 - **$t_{\text{липня}} = +17 \dots +19^{\circ}\text{C}$**

- **середньорічна кількість опадів — 550 - 700 мм/рік**
- **половина з них припадає на літо - початок осені**
- **випаровуваність —**
- **400 - 450 мм**
- **кофіцієнт зволоження > 1**

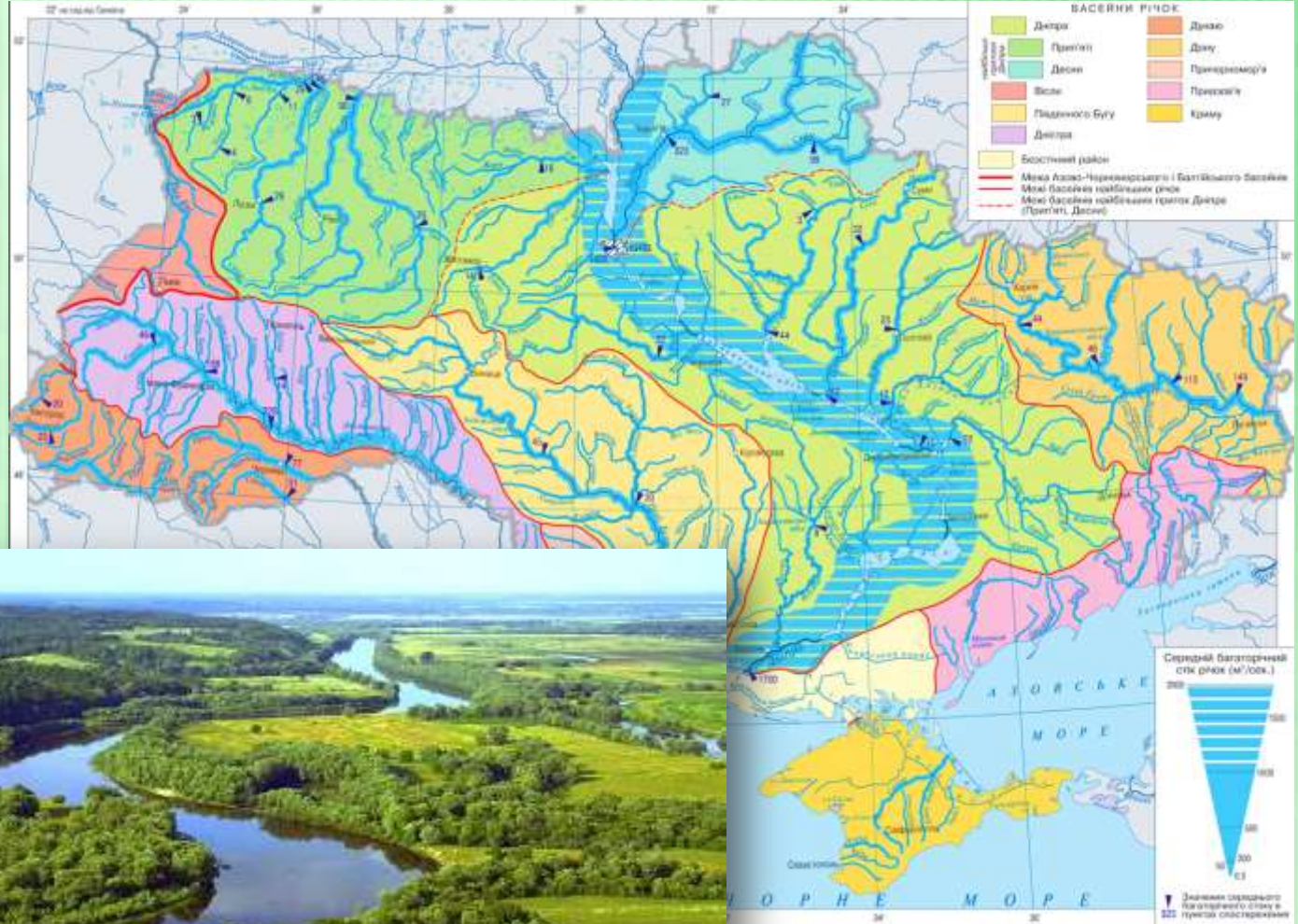
КЛІМАТ
Масштаб 1:5 000 000

Внутрішні води

- Завдяки значній кількості опадів на території зон мішаних і широколистяних лісів сформувалася порівняно **густа річкова мережа**
- Більшість річок є **притоками**
 - Прип'яті
 - Дніпра
 - Дністра — річки з повільною, спокійною течією, мішаним живленням, тривалими весняними повеннями

**Краєвид Десни.
Заплава річки заболочена,
русло звивисте, тому тут
багато озер-стариць**

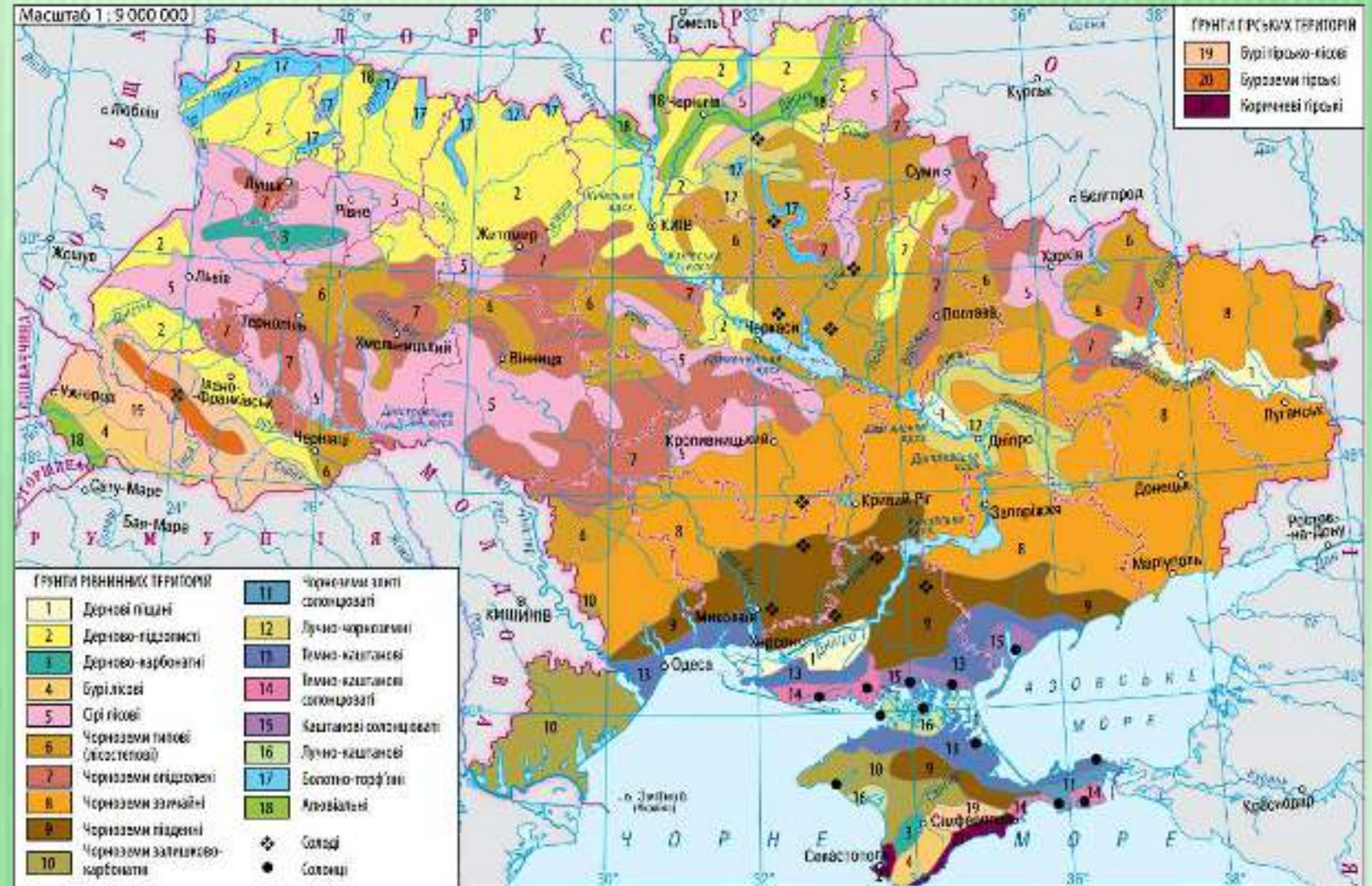

- У зоні мішаних лісів є велика кількість **озер**
- важливим джерелом їх живлення є **підземні води**
- значні території зайняті **болотами**, серед яких переважають **низинні** (частина з них висушена)

Ґрунти

- під мішаними лісами — **дерново-підзолисті ґрунти**
- під широколистяними лісами — **сірі лісові**
- на півночі — **торф'яно-болотні**
- в річкових долинах — **лучні та болотні**

Рослинність

- на значній частині території **зони мішаних лісів** переважають **дерева**
- в Поліссі найбільш поширені **дубово-соснові ліси (субори)**
- на пісках сформувалися **соснові ліси (бори)**
- На родючих сірих лісових ґрунтах поширені **дубово-грабові (груди)** та **буково-дубові ліси**

Рододендрон жовтий

- Більшість території зони **широколистяних лісів** перетворена на **сільськогосподарські угіддя**
- на заході зони збереглися заліснені ділянки, де зростають

- бук
- дуб
- граб
- явір тощо

явір (клен білий)

дуб

бук

граб

- У районах, де лісів немає, переважає **болотяна й лучна рослинність**
- на поліських болотах зустрічаються **комахоїдні рослини** — **росичка та пухирник**

росичка

пухирник

Тваринний світ

Типовими для Полісся є

- благородний олень
- лось
- козуля
- дика свиня

- **рись**
- **лісовий кіт**
- **білка**
- **лісова куниця**
- **лісова соня**
- **бобер**
- **чорний тхір**

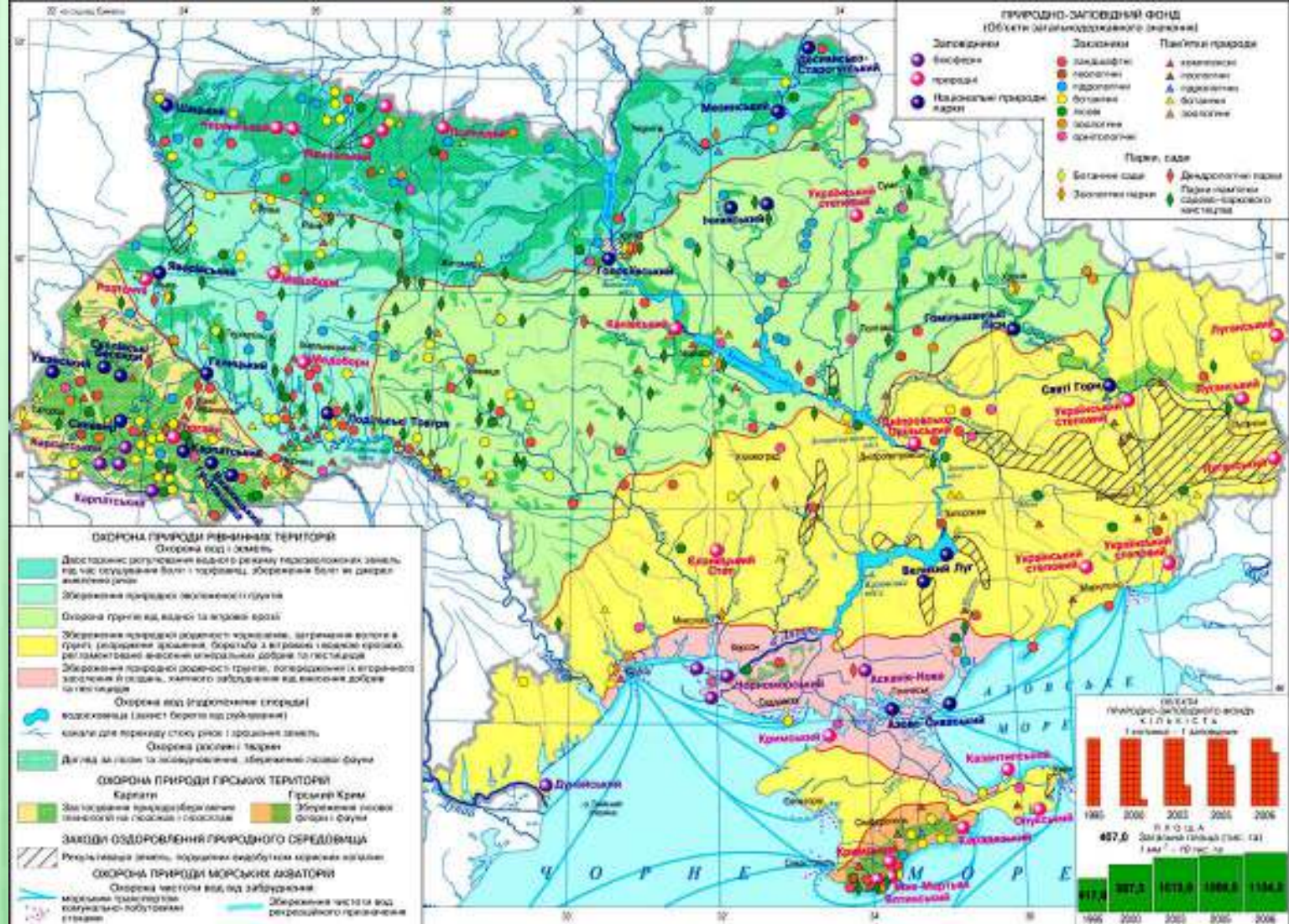
У лісах також багато птахів:

- тетереви
- глухарі
- сови
- дятли
- рябчики
- куріпки

Природоохоронні території

- **заповідники:**
 - Поліський
 - Рівненський
 - «Розточчя»
 - «Медобори»
- **національні природні парки:**
 - Шацький
 - «Подільські Товтри»

Користуючись інтернет-джерелами, підготуйте презентаційну роботу про одну з природоохоронних територій зони мішаних або широколистих лісів України

Перевіримо знання «Так чи ні»

Природна зона мішаних лісів займає найбільшу площу серед природних зон України.

Мішані ліси розміщені на різних тектонічних структурах Західноєвропейської платформи.

Рельєф зони мішаних лісів переважно височинний.

Зона мішаних лісів лежить у північній частині Поліської низовини.

Українське Полісся - найбільш зволожена природна зона.

Кількість опадів становить 400-450мм, а випаровуваність не перевищує 550—700 мм.

На Поліссі поширені сосново - дубові ліси.

Ґрунти Полісся відзначаються значною родючістю.

Домашнє завдання

Переглянути відео

<https://www.youtube.com/watch?v=NPIGJRqchuA&list=PLk9k-DHb7prboRa0sOe38Z3nSoCeuriyl&index=4>

https://www.youtube.com/watch?v=KDvv2Z_z7xA&list=PLk9k-DHb7prboRa0sOe38Z3nSoCeuriyl&index=3

**Опрацювати параграф 38, конспект
Знайти матеріал про природоохоронні
об'єкти Полісся.**